

HETI SZEMLE.

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egy évre ————— 6 korona — fillér.
Félévre ————— 3 " —
Negyedévre ————— 1 " 50 "
Tanítóknak és kézműiparosoknak egy évre 4 korona
Egyes szám ára 14 fillér.

Felelős szerkesztő
BÁTHORY ENDRE.

A lap kiadója:
A „PÁZMÁNY-SAJTÓ.”

A szerkesztőséget és kiadóhivatalt illető összes küldemények, pénzek, hirdetések, stb. a „Pázmány-sajtó” címére küldendők, (Deák-tér 19. szám.)

Hirdetések jutányos árban vétetnek fel.

Nyilttér sora 40 fillér.

A lap megjelenik minden szerdán.

A művészeti közizlés fejlesztése.

Kiváló emberek profetiája szerint a XX. század a művészetek százada lesz. A nagyszerű alkotások majd főleg az érzelemre, a kedélyre fognak hatni s a szívet vissza helyezik arra a magaslatra, mely azt az emberi életben megilleti, s melyről a XIX. rideg, kutató szelleme leszorította.

Hogy az új század remekait nemzetünk megértse, másrészt, hogy népünk szívében az erkölcsök szelidülését, az érdekhajhászat csökkenését, a szórakozások nemesülését előmozdítsák, s a társadalmi egyensúlyt megszilárdítsák, kulturális életünk irányítói... a művészi közizlés fejlesztését irták zászlójukra.

Magyarországban nem sok történt eddig a tekintetben, s valljuk meg... meg is látszik rajtunk.

Az elbeszélő irodalomban nem olvassák a finom, eszményi szellemet és felfogást munkáló termékeket.

A magas filozófiai eszméket, még ha poetikus alakba vannak átgyurva, — miként Campanella barátunk nyíltan kimondja — száraznak és unalmasnak tarjuk.

Ma az igazi regény is divatját multa, azonban a rövid lélegzetű, csipős, pikáns tárczák hálás olvasó-

közönségre találnak. A színpadon a ledér operettek, bohózatok rendszeren telt házat csinálnak, míg a komoly dráma iránti érdeklődésnek a páholyok tántorgó ürege a fokmérője.

A festészet- és szobrászatnak sem volt hálás talaja hazánkban. Kiváló művészeink alkotásait a külföld vette meg.

Magának a mesternek, Munkácsynak képei Philadelphiában, New-Yorkban és Chikágóban találtak vevőkre... csak itthon nem.

Örömmel üdvözlünk tehát minden mozgalmat, mely hivatva van elmaradottságunkon segíteni, értelmi életünkbe tartalmat adni, s izlésünket nemesíteni.

A művészi közizlés fejlesztését kulturális életünk vezetői első sorban képtárlatok rendezésével, muzeumok felállításával, a nagyobb városokban felolvasások tartásával, főleg pedig az ifjúságnak a művészetben oktatásával akarják előmozdítani. Ha helyes irányban fog haladni az iskolai oktatás, már a jövő generációban, feltéve, hogy közkincesé válik, megítélhető lesz a művészetek nevelő hatása.

Részünkről azonban a cél elérésére szükségesnek tartjuk egy föltétel teljesítését. Ez pedig az, hogy ezen oktatás keretében távol tartassék minden olyan a fiatal lélektől,

a mi letörölné a himpört a művészetekről és azt az érzékek csiklandó eszközévé alacsonyítaná le. Értem a sok meztelenséget.

Az ifju tüzes képzelmet úgy megragadhatják ezek, hogy az csak akkor győz felettük, mikor az erkölcsi érzés megromlott.

Nem lehet tehát eléggé hangsúlyozni a szigorú válogató rendszert, az igazi klasszicitásban is az erkölcsi hátteret.

Éppen ez a fontos esuespont kölesönöz jogosultságot a vallásos irányu képzőművészetnek. Multja olyan, hogy abszolút értékéhez szó sem férhet, nevelő hatása tehát e tekintetben kétségtelen, mert alkotásai a századok remekei. Másrészt azonban a vallásos művészet nyujt legfőbb biztosítékot az erkölcsi magaslat megőrzésére is.

Óhajtjuk tehát s az üdvös mozgalom sikeréhez elkerülhetetlennek tartjuk, hogy a valláserkölcsei képzőművészetnek az őt megillető hely megadassék.

A képtárlatok rendezésénél pedig fontosnak tartjuk, hogy az intézők szigorú óvatossággal távol tartsanak onnét minden selejtes, gyarló, -izléstelen alkotást. Tegyenek félre minden szánalmat, a művész személyére való tekintet, vágják utját minden protekciónak, midőn

TÁRCZA

Jön a halál...

Jön a halál, porba fektet maholnap,
Vérobei már nyomomban csaholnak...
Nincs menekvés, utólérnek csakhamar,
Előttem már készen áll a ravatal!...

Már siromat ássák amott serényen;
Ah mily közel! ah mily hamar előrom!
Azt se tudom, mit tegyek ez órában,
Kitől, mitől búcsuzzam el korábban?

Legjobb lesz, ha búcsut veszek mindentől,
Ami földi boldogságot jövendől,
S egyedül csak benned bizom Istenem!
Minden elhagy, minden ámit, csak Te nem!...
Sárköz, 1899. december 4.

Pály Ede.

A szatmári kath. kaszinó története

földrajzi, etnografiai és politikai szempontból.

Fennállásának 25-ik éve alkalmára
összeállította és szubjektív világításban kidolgozta
a **kaszinó könyvtárosa.**

A katolikus kaszinó fekszik az északi szélesség 8-ik és 12-ik s a nyugoti hosszúság 12-ik és 8-ik foka között. Két részre oszlik, választóvonal a hora kanonika vagyis 9°30'.

Határai: jobbról a „Magyar Állam,” balról a Jordán folyó, háta mögött a Mérges hegy, előtte a Jóreményfok.

Vizei: Bikszádi, Parádi, Margit, Szóda és Kutviz, melyek mind a Bor tóba ömlenek (a Kutviz még a Pincze nevű völgykatlanban.)

Hegyei jóformán nincsenek. Csupán az egy Dákó hegyecsoport érdemel említést.

Földje nagyobbára alföld és fensik. Az előbbiek között legnevezetesebb a Kuglipálya nevezetű hosszú keskeny síkföld. Fensikjait Asztaloknak nevezik, melyek közül nevezetesebbek: a Fehér-asztal vagy másképen vig-asztal, továbbá a Zöld-asztal, mely két részre oszlik u. m. Kártya-asztal és Teke-asztal.

Éghajlata mérsékelt. A nyári hónapokban lakosai inkább az alföldön laknak, a téli hónapokban azonban a fensikra költözködnek, a hol az esti órákban nem ritkán sűrű köd ereszkedik mellükre és fejükre, míg valami jótékony szél el nem hordja (már t. i. az embereket.) Ilyenkor aztán „köd előttem, köd utánam” a jelszó.

Közlekedési eszközei között legnevezetesebb a légvonat, mely elég sűrűn közlekedik, bár az utóbbi időkben a kormány e vonatok nagyobb részét mint szükségteleneket leszerelte.

INGLIK JÓZSEF

szabó üzletében Szatmár Deáktér (városház épület.) Teljes **katonai felszerelési** cikkek raktára **Tartalékos tiszték** elegánsan és előnyösen **föltöltetnek, elvállalom mindenemű egyenruhák átalakítását, polgári ruhák** a legújabb divat szerint készítetnek. **Papi öltönyök re-verendák** előnyös árban.

a magyar kultúra emeléséről van szó.

Ezenkívül nyujtsanak módot arra, hogy jó képeket kellő árért, esetleg részletfizetésre is vehessen a közönség. Ne engedjék, hogy az elárusítás üzleti nyereszkesedésre alapított albérlet legyen, a mely még azt a kevés vásárlót is visszariasztja, akiknek esetleg kedvük volna venni. Ha mentül több családba bejutnak a műrekek s ott a mindennapi szemlélet tárgyai lesznek, akkor fog nálunk hatalmas lendületet nyerni a művészi közérzet fejlődése.

Novák Antal nagyprépost.

Alig zárult be a sirgödör Póhl kanonok felett, a szatmári székes-káptalan ismét egy kiváló tagját veszítette el, ki ötven évi buzgó működésével rászolgált a tiszteletre, embertársainak becsülésére, ki hajdan, míg erejét meg nem gyengítette a sorvasztó betegség, az egyházmegyének oszlopos alakja volt, s nevét emberfeletti erőt meghaladó tevékenysége arany betűkkel írta be annak történetébe. *Novák Antal* nagyprépost ez a férfi, kit az általános részvét tegnap kísért örök nyugalomának helyére.

Mint pap hűséggel szolgálta Istenét, mint ember fényesen töltötte be szép hivatását a társadalmi élet mezején. Egyénisége az egész megyében kimagasló volt, a közérdek mindig lelkes harcossá találta benne. Önzetlensége nem ismert határt, jelszava volt: mindent másokért. Innen az a gyöngéd szeretet, melylyel körülvette őt városunk társadalmának minden osztálya. Innen az a ragaszkodás, melylyel élete folyamán közelített hozzá az egyházmegyei papság.

Míg csak volt ereje, meg nem nyugodott, a tettek embere volt, melyek megacélozták inkább mint kimerítették volna. Örövendett, ha élte nek drága perzeit embertársai hasznára fordítá. Így működött egy félszázadon keresztül, mignem a betegség rabláncokra verte, ugyszólván megfosztotta

őt energiájának minden eszközétől. Elméje elhomályosult, pár év óta már meghalt a társadalomra. Azóta élete szenvedés, minden perze a hajdan duzzadt életerő végső fellobbanása. Szinte jótétemény volt már reá a halál anyaga, mely földi nyomorától megváltotta őt.

Az elhunyt főpaprak életraját adjuk a következőkben:

Novák Antal a regényes fekvésű Sztróp-kón, Zemplénvármegyében született 1823. évi május 20-án Antal atyától és Berezik Éva anyától, köznemes földbirtokos szülők-től. Atyját korán elvesztette, édes anyja azonban hosszú életű volt: 1878. február 3-án halt meg Szatmáron 75 éves korában Antal és Ferencz fiainak karjai között; eltemetve a szatmári temető kápolnájának sírboltjában van.

Gymnasiumi tanulmányait Szatmáron végezte Novák Antal és ugyanitt lett felvéve növendékpaprak 1841-ben. Feltűnt mint tanuló úgy éles eszével, mint kiváló szorgalmával, mely minden kínálkozó alkalmat megragadott arra, hogy tudományosan képezze magát. Bécsben, ahova a theologiai tanulmányokra sz. e. Hám János püspök küldé, a mellett, hogy a papi tudományok megszerzésében kitűnő sikereket ért el, nem mulasztotta el elüljárói jóakaratu beleegyezésével, de nagy fáradsággal az ottani tudós tanárok előadásait hallgatni a magyar magán- és közjogból, nemkülönben a neveléstanból.

Mikor tanulmányai végeztével Bécsből hazatért, fiatal volt még arra, hogy pappá szenteljék. Azért udvarába vette őt Hám püspök *szertartóul* s az ő kíséretében járta meg az 1847-i pozsonyi országgyűlést is. A sz. e. püspök oldalán bő alkalma nyílt sokat látni, tapasztalni ott s méltó lelkesedéssel fogadni az igazán üdvös nemzeti törekvéseket, más oldalról azonban elitelni mindazt, amit akkor már ígéretett a felforgatás szelleme. Pozsonyi időzését azonban nem ez teszi emlékezetessé, hanem *pappá szenteltetése*, mely 1847. december 21-én. sz. Tamás Apostol napján ment végbe. Első sz. miséjét, miután a diéta még mindig tartott s a püspökkel kellett lennie, Ausztria területén, Hirtenberg községnek (Enzesfeld plé-

bánia főkegyháza) kis kápolnájában mondotta el 1848. január 6-án, Vizkereszt ünnepe-n. Manductora a pottensteini esp. kerületnek főesperese volt, az ünnepet pedig a Pallavicini örgrófi család rendezte, melynek főuri, de szives körében bécsi növendékpap korában a szünidőket töltötte, mint a család egyik sarjának tanítója. Amaz oltárt melyen első sz. miséjét mondotta, Pallavicini grófnő sajátkezüleg lefestette, a képre rávezette a dátumokat s átadta az ujmisés papnak, ki azt kegyelettel őrizte meg.

A pozsonyi országgyűlés után Hám püspök szertartójával együtt visszatért Szatmárra. Novák rögtön diszpozíciót kapott Erdőben, a hol az apostoli egyszerűségű *Kalás István káplánja* volt 1848. okt. 15-éig, a püspök Munkácsra helyezték át. Nehéz idők voltak ezek! Egyik részről a nemzeti törekvések, másik részről az osztrák abszolútus szertelen izgatottságba hoztak minden magyar hazafit, Novákot is, kit mindenki úgy ismert, mint nagy magyart. Bizony munkácsi káplány korában majdnem életével lakolt erős magyar érzelmeiért. Csakhamar Eör-Darmára került a szemevilágát vesztett, jámbor Gaál-Homoky Ambrus mellé ideiglenes *adminisztrátorul*, majd 1850. decz. 10-ig Tisza-Ujlakon működött.

1850-ben kezdődik *tanári* pályája, melyen 24 éven át működött, először mint a görög nyelv és számítás tanára az ujonnan szervezett szatmári gymnasiumban, majd 1857-től az akkor királyi katolikus jelleget nyert tanítóképezdénél 1863-ig, amikor a szatmári kir. kath. főgymnasium élére lett állítva mint igazgató, végül 1874-ben rövid ideig mint a dogmatika professzora a papnevelő intézetben. Novákot mint tanárt így jellemezte avatott ember előttünk: széleskörű sok tudással rendelkezett, melyet azonban sohasem fitogtatott; előadásai, melyekre mindig sok gondtal készült, menten minden szóvirágtól a legegyszerűbbek voltak s arra céloztak, hogy minél világosabbá tegyék a tudnivalót a tanítványok számára, kiktől a beszámolást pontosan megkövetelte, de követelőző sohasem volt. Bánásmódja tanítványainak rajongó szeretetét biztosította neki. Főgymnasiumi igazgatóságának idejére esik emez iskola tudományos nivójának, szellemi

Területe négyzetkilométerekben 0 egész és egynehány tizedestört. Pontosabban méltóztassanak ma este lábakkal végigmérni.

Lakosainak száma ezekben számítva körülbelül 200 benszülött, mely számot azonban az idegenforgalom évenként még egyszer annyira növeszti. Valamennyien fegyverfoghatók s mindenkor készek egy-egy kis csatára.

Foglalkozás. A lakosok nyaranta a földet művelik a fentemlített lapályokon, a melyet Kuglipályának neveznek. Vannak köztük favágók, a kiket tulajdonképen csak irigységből neveznek így azok, a kik nem tudnak egyebet mint lyukat ütni. Körülöttük Terecz-Király Béla világhírű kalábriai vonós-negyese húzza. „Vannak” a kik kontráznak. Szolgálatra kész környezetük a süket-némaságra kárhoztatott kibiczek. A fensikon hetenkint üléseznek a Tarokk és viszt-társaság tudós tagjai, a kik akadémikus vitákat folytatnak. Vannak, a kik félrevonulva a világ zajától a „csendes” tanyákat keresik fel s ott szorgalmasan vakolnak, javítanak. De szabadkőművességgel senki sem foglalkozik. Vannak köztük továbbá: pásztorok t. i. lelkipásztorok; katonák vagyis a hit-

honvédei; vámszedők és publikánusok, orvosok és egészséges gyomorhajosok, van jogtudós, fogtudós, a kinek sokszor huzzák a fogát; vasutas, a ki énekel, fináncz, a ki szónokol, magyar oláh pap, orosz magyar pap; mindenféle iparos, molnár, kádár, kovács, szabó, szücs, varga, kalapos, vaskalapos; hírlapíró, titkos drámaíró, olvasó, felolvasó és spiritiszta.

Termények. A hit kalásza, a szeretet rózsája, az erény lilioma, béke olajága, a remény zöld repkénye, a szerénység ibolyája, a keresztény nevelés gyümölcsei, a humor szőlőbogyói, a szatira tövisei, a szelid kötekedés bogácsai, tenger fenéki állatok, melyek virágoknak látszanak, köszén, a melyet eszünk, iszunk, stb.

Alkotmány és történelem.

A kaszinó történetét három korszakra lehet osztani, ugymint ó-kor, középkor és ujkor (sem a czukor, sem a vaczka nem tartoznak a helyesebb felosztások közé).

Ó-kor. Kaszinónk őstörténete a szubjektív történetírás szempontjából, mint a legtöbb intézményé, a multak ködös homályában vész el. Én ugyanis csak 10 évvel születtem előbb, mint e város kath. közönsége szükség-

gét érezte annak, hogy egy oly intézményt létesítsen, a melynek én husz év utau alelnöke legyek. S így beláthatja mindenki, hogy én a legnagyobb anakronizmus nélkül nem lehetek objektív történetíró a kaszinó keletkezését illetőleg.

Lelkiismeretes buvárkodás és a források alapos tanulmányozása utján, továbbá egykoru tanuk vallomásiból sikerült mégis megtudnom, hogy bölesője körülbelül ott ringott, a hol most a Reiter Jakab legifjabb eseményének bölesője ring.

A kereszttségben nyert nevet féltékeny szomszédai ritualisra keresztelték el.

Középkor. Népvándorlás kora.

Az erőteljes ifju törzs előttem ismeretlen okokból nem sokára más talajba lett átültetve valahol az Attila utcán, a mint egy krónikás hiányos adata bizonyítja.

Nomád életének egyidőre véget vetett a Rákóczy-utcai letelepedése. Itt már szépen berendezkedett. Lapályain hatalmas gesztenyefák vetettek hús árnyékot földmivelésben kifáradt lakosainak nyugvóhelyeire. Mezőit dus tenyészet tarkította. Sétányait vad pöszméte szegélyezte s virágágyaiban sűrű bozót közül királyi büszkeséggel emelte

és anyagi emelkedésének, valamint országos hite terjedésének korszaka. Szűk e keret arra, hogy ismertessük ottani 11 évi munkálkodását, de „A szatmári kir. kath. főgymnasium története” cz. becses könyvben megtalálja az olvasó, hogy a Novák Antal igazgatósága idejére esik az iskola épületének első kibővítése, az ő idejében lépett életbe 1867. és 1871. években az új országos tanterv, melynek kidolgozásában Nováknak is része volt miniszteri meghívásra. A főgymnasium tápintézetének eszméjét is Novák adta, mely intézmény egymagában véve is megőrkítette nevét stb. stb. Mint egyházmegyei főtanfelügyelőnek érdemeit ékes tollal ecsetelte az „Iskola” 1895. évi I. füzetében a szerkesztő. — Az állásával járó feladatok mellett ráért Novák arra is, hogy szorosán vett papi funkciókat teljesítsen. Sok időn át kedvelt templomi szónokuk volt a szatmáriaknak. Többnyire hittani (dogmatikus) tételeket választott s azokat gondosan kidolgozta.

Eme széleskörű munkálkodásnak lett a jutalma folytonos előhaladása az egyházi pályán. A királyi kegy, főpásztorainak bizalma és elismerése, kartársainak szeretete egész életén át kísérte az elhunyt nagyprépostot. 1859-ben a szentszéki házassági törvényszékben tanácsossá és ülnökké, 1862. jul. 3-án a szentszéknél a házassági kötelék és szerzetesi fogadalom védője, 1869. decz. 3-án a szatmári székeskáptalan tiszteletbeli, 1874. január 8-án valóságos kanonokjává, papneveldei rector és tanárrá, 1876-ban szt. György vértanúról nevezett chanádi c. apáttá, 1887-ben káptalani nagypréposttá, 1888-ban püspöki helynökké és általános ügyhallgatóvá lett kinevezve, 1887-ben pedig kartársai bizalma tisztelet meg őt a káptalani helynökség diszes, de nagyon terhes tisztével.

1874-től 1885-ig papneveldei rector volt. Finom érzéke, lankadhatlan munkássága, elüljárótársai és a növendékek minden ügyét szívében hordozó jósága míg sok ujtásnak volt alapja, a szellemi fejlesztés munkáját pedig legsikeresebben oldotta meg, addig másrészt kulesa annak a szivigható jelenetnek, mely a papneveldeben, mikor Novák búcsút vett attól, lefolyt.

A kanonokká történt kinevezetése fe-

fejét égnék a pipacs. Termeiben tudomány költői és művészi előadások nevelték a művelődni és erkölcsében nemesedni vágyó népet. Halottunk fenkölt ódákat, a krisztusi tanok magyarázatait finom lelkű tanítók ajkairól, hallottunk Chináról olyantól a ki most jött Chinából, Egyiptom csodáiról magyarul, a görög népről görögül, láttuk a villamos és delejes erő működését, vasutat, telegrafot, telefont, tele háznál, megtanultuk több-kevesebb sikerrel hogyan kell stréberkedni, megismertük Don Juant, mint lovagot és csodaszép ifjút, s ugyanakkor mint nyomorék szédelgőt, gyönyörködtünk kedves kisasszonyok művészi és andalító zenéjében, dalában, urak érezes baritonjában, karok összhangjában, a lábak rhythmikus dobogásában, selyemszoknyák suhogásában s élvezettel szüresöltük a jó és rossz bort, parfümöt és füstöt s a padozatról a menyezetre törekvő port.

Tágas téerein folytak a versenyek és a harezijátékok a kuglipályán. Golyók dübörgése, dobpergés, harezii riadó mindennapos volt.

Azonban a játékokból folytatott harezijagyakorlatokat ezeltől 5 esztendővel komoly

letti közörmöt az az impozáns fáklyásmenet illusztrálja legjobban, melyben őt akkor Szatmár város közönsége részesíté s melyen a közönség elismerésének Dr. Lengyel Márton adott méltó kifejezést.

Nagy kötelességei mellett mindig ráért az elhunyt főpap arra, hogy mások ügyével — bajával foglalkozzék. Kiterjedt összekötetései révén középiskolát végzett, sok szegény ifjunak szerzett állandó megélhetést. Jó lelke sohasem zárkózott el a nyomor elől és sokan vannak csak e városban is, kik halásan emlegetik azon segedelmeiket, melyeket Nováktól kaptak s melyekről csak ők tudnak, nem az emberek.

A temetési szertartás, melyet dr. Keszler Ferencz praelátus-kanonok Tóth József h. lelkész, Ekkel Lajos segédlelkész s a növendékpapok közreműködése mellett végzett, a halottas háznál 1/29 órakor vette kezdetét. A kiterjedt számu gyászoló rokonságon kívül ott láttuk Galba Lajos t.-széki elnököt, Unger Gusztáv kir. táblai és Krasznay törvényszéki bírákat, a városi hatóságot dr. Korbay Károly főkapitány, Péchy Antal h. főkapitány, Békessy Géza árvaszéki ülnök és Körösmecsey Antal köz. tanácsos képviselők, jelen volt a törvényhatósági bizottságnak több tagja is. Tschoffen és Georgievics őrnagyok vezetése alatt a tisztikar szintén képviselve volt. Ott voltak az összes kath. fi- és leánynevelő intézetek növendékei tanáraik és tanárnőikkel, s amit dicsérettel kell kiemelnünk: az ev. ref. főgymn. tantestülete és növendékei gyászlobogóval. Az egyházmegyei papság közül is számosan jelentek meg az elhunyt főpap ravatala mellett: Forgách János és Hehelein Károly prépostok, Gáspárdy Rudolf tb. kanonok, Müller Károly főesperes, Csehticzky és Benkő esperesek.

A gyászháztól a székesegyházba vonult a közönség, hova a koporsót Unger Gusztáv kir. táblai bíró, dr. Lengyel Géza törzsorvos és paptársai vitték. A chórus alatt lett felállva a ravatal, melyre számos koszorút küldöttek a rokonok és ismerősök. Ő méltósága a püspök ur mutatta be az engesztelő szentmise-áldozatot az egek Urának. Aztán kikísérte őt a közönség utolsó útjára, átadván mulandó porhüvelyét az enyészetnek,

vészkiáltás váltotta fel: „Jön az ellenség!” Valóban külellenség üzent hadat a magát már teljesen otthon érző népnek, hogy kiüzze hazájából, melyet a főpásztori gondviselés neki kijelölt.

Megindult a harez. Kétségbe vonták létjogultságát s nagy hatalmi állását. A határos szomszédok, főként a Jordántuliak s Mérges hegyiek kijelentették, hogy a közbökök ékelődött államnak pusztulnia kell. S pusztulni fog, ha várát beveszik. S hiába volt fegyverfogható minden katonája, mint a buroknál, hiába volt védőbástyája az igazság termésköveiből, hiába volt égiszze a főpásztori gondviselés, hiába húzta fel nyilait az ártatlanság méltatlankodása, hiába voltak nyilveszői az érczek aczélával hegyezettek a szövetség tulnyomó ereje győzött. A haza rombadólt s népe hontalan lett.

A hol egykor kővéra emelkedett, ott az első szatmári gőztéglagyár rakta fel vörös bástyáit. Virányos terrasza földdel lett egyenlővé. Fényes üvegpalatája, melynek, építése függő államadósságunk egy részét képezte, meszes gödröknek és sárdomboknak ad ott helyet. Vörös n. sz. (egy. k. k. k. k. k.)

emlékét azonban soká, — soká fogja őrizni szívében.

Az elhunyt főpap haláláról a székeskáptalan a következő gyászjelentést bocsátotta ki:

A szatmári Székeskáptalan fájdalmas szívvel tudatja kartársának Nagyságos és fősztelendő Novák Antal nagyprépostnak, sz. György vértanúról nevezett chanádi apátnak, aranymisés áldozópap és a szatmári egyházmegye Nesztorának stb., életének 77., áldozópapságának 53. évében hosszas szenvedés és a szentségek többszöri ajátos felvétele után folyó hó 7-én történt elhunytát.

Temetése folyó hó 9-én reggeli 1/29 órakor ünnepélyes gyászmisével tartatik meg. Szatmár, 1900. január 7. A család szintén adott ki gyászjelentést.

Bende Imre nyitrai püspök a következő táviratban fejezte ki részvétét volt papnövendéktársának halála felett:

Wolkenberg Alajosnak, Szatmár.

„Szomoruan lepelt meg a gyászhir, hogy kedves barátom és papnövendék-társam meghalt. Imámban nem felejttem el őt. Köszönöm szíves értesítését. Bende Imre, nyitrai püspök.”

A megejtett leltározás adatai szerint az elhunyt főpap után mintegy nyolcezer forint értéket képviselő vagyon maradt hátra, melylyel szemben 1400 forint passiva áll.

Városi közgyűlés.

1900. jan. 8.

Városunk törvényhatósága hétfő délután a szokásos időben tartotta meg rendes közgyűlését Hugonnai Béla gróf főispán elnöklése alatt. A városatyák tömör sorokban ültek az asztaloknál, mikor a főispán a közgyűlési terembe lépett. Elnöki székének elfoglalása után szívélyes szavakkal üdvözölte a törvényhatósági közgyűlést s megnyitottnak nyilvánította azt.

A hitelesítő küldöttség kirendelése, a hitelesítés helyének és idejének meghatározása után a polgármesteri jelentés felolvasása vezette be a közgyűlés tárgysorozatát. A jelentést a még mindig gyöngéledő polgármester helyett helyettese, Papp Géza főjegyző állította össze s Tankóczy Gyula tanácsjegyző olvasta fel. A jelentésből kiemeljük a következő pontokat: A városi hatósághoz az el-

gák szántották fel s vetettek beléjük homokmagot.

A honnan tiszta eszmék emelkedtek fel a magasba, a hol a kicsiny, de értelmes népnek annyiszor világitottak a tudomány fáklyái, a hol a barátság és szeretet oltárán oly sokszor égett mocsoktalan áldozat, ott most ormótlan gerendák ostromolták a felhőket, szurtos mécs mellett felmeztelen rab-szolgák czipeltek halmazba köveket, s cigányhad összhangtalan kórusa zavarta a nappal nyugalmát s az éj esőndjét.

S történt mindez az én társmíniszter-ségem és társhadvezérségem alatt. És miért? Csak azért, hogy most diszes palotában ül-hessenek Zsoldics Mihály és érdektársai.

A hontalanná lett nemzet maradék lakossága vagyonának s életkedvének romjával menekült a szomszéd szent Cecilia szigetére, hol a főpásztori gondviselés s védnökének, Ferencz praelátusnak égbe költözött szelleme oltalmazta és tartotta fenn, míg a jobb jövő szebb hajnala felviradt.

Ez volt a kaszinó Sturm és Drang korszaka. Hol a nemzet? Kérdezték sokan. Hiába kiáltoztunk vezértársammal, Joannes Mathe-maticussal, hogy itt van, itt ülünk roncsa

mult év folyamán érkezett 54762 ügyszer, melyből csak elenyésző csekélység maradt elintézés nélkül. Házasság kötött 198, született 975 lélek, elhalt 738. A népesedés száma a beköltözöttel együtt 447 fővel szaporodott. *Frölich* Róbert az új villamvilágítási igazgató ez év elsején hivatalos működését megkezdte. Az új igazgató kiváló szak-képzettsége biztosítékot nyújt arra, hogy az eddig gyatra villamvilágítási állapotokra szebb jövő hajnalhasadása fog felvirradni. A hegyi vasut beüzemeléséről szóló törvényjavaslat mult év decz. 28-án királyi szentesítést nyert s így mi sem áll utjában annak, hogy a vasut a közel jövőben a forgalomnak átadassék.

A tervezett Vigadó ügyében az a fordulat állott be, hogy fellebezés folytán az ügy most a vallás-és közoktatásügyi miniszter előtt van, a ki közelebb szakértőket fog kiküldeni, hogy vizsgálják meg a tornyos épületet, érdemes-e a fentartásra vagy sem? Ha a szakértők kimondják, hogy műbecse van az épületnek, akkor megmarad, ellenkező esetben fel fog épülni a Vigadó.

A jelentést tudomásul vették, csupán *Kereszteszeghy* és *Uray Géza* bizottsági tagoknak volt reá némi megjegyzésök. *Kereszteszeghy* a felől kérdezősködött, mi az oka annak, hogy az üresedésben levő plebánia ügye nem szerepel a jelentésben s mi oka annak, hogy a plebánosi állás betöltése még mindig kérik? Indítványozza ezért, hogy a tanács a jövő közgyűlés elé ez ügyben jelentését terjessze be. *Uray Géza* meg azt hozza fel, hogy ő meg a lövelde ügyét nem találja a jelentésben. Pedig a bíróság ez ügyben már döntött, még pedig a lövészegylet javára s elrendelte, hogy a város 8 napon belül az egyesületet elkobzott birtokába helyezze vissza. Ő békés megoldását kívánja a dolognak, miért is ajánlja, hogy a tanács boesátkozzék tárgyalásokba a lövészegylettel. *Vajay* tiszti ügyész szerint a dolog nem egészen úgy áll, mint azt *Uray* képviselő előadta. A dolog végleges elintézését nem nyert. Egy folyamatban levő ügy fölött pedig kritikát gyakorolni nem áll módjában a közgyűlésnek; miért is azt indítványozza, hogy határozatát akkorra tartsa fenn a közgyűlés, ha az ügy végleges megoldást nyert. Az

elett, még meg van az elnöki pipa is, s várjuk a mentőhajót. Azt mondták, nincs, elsüllyedt, nem is lesz soha. E meggyőződésükben aztán a passzív ellenállás sánczai mögé húzódtak, vártak, hallgattak és . . . nem fizettek adót.

Maradt azonban mégis egy kis csapat, mely a látszólagos tétlenség színe alatt ápolta szívében a nemzeti eszmét, titkos összejövleket tartott, összeköttetéseket keresett, a Cecil szigetén újra művelte a földet, pergette a dobot, szórta a golyókat, rendezett versenyeket, eszméit megint felemelte az ég felé, meggyújtotta a tudományok kialudt fáklyáját, ápolta a tüzet a barátság és szeretet oltárán s zörgetett a főpásztori gondviselés ajtaján. Zörgetett s az ajtó megnyílt, mert a szív már régen nyitva volt, csak kopogtatást várt.

Kémek boesájtattak ki új haza keresésére. Kísérletek tettek — mint az ősmagyaroknál — honi föld vásárlására. Találtak is nem egy alkalmas földet, de hiányzott az eszköz, a fegyver, a mai kor leghatalmasabb Manlichere: a pénz.

Végre népünk befolyásos rokonsága, a csupa nemesebből álló Káptalan a főpásztori

indítvány a *Kereszteszeghy* indítványával együtt egyhangulag elfogadtatott.

A mult év egyik közgyűlésén elfogadtatott *Kovács* Leonak azon indítványa, hogy a közöshadügyminiszterhez küldessék egy felirat a végből, hogy a csász. és kir. 5-ik gyalogezred Miskolcra állomásozó ezredtörzsét és két zászlóalját helyezze át Szatmárra. A felíratra megérkezett a válasz, még pedig az, hogy a kérelem ez idő szerint nem teljesíthető. Mint minden választás, úgy a mostani II.-od osztályu számtiszti állás betöltése is nagyfokú érdeklődést keltett. Két jelölt állott egymással szemben: *Litteczy* István számtiszt és *Katona* Jenő. A győzelem *Litteczy* István részére esett, kit *Katona* Jenő 31 szavazata ellenében 37 szavazattal választották meg.

A helybeli koresolya-egylet a löveldei műjépgyára körül létesített villamvilágítási felszerelés díjainak elengedését kérte a közgyűléstől, azzal indokolván meg a kérelmet, hogy a műjépgyárhoz, melyet a talaj rosszasága miatt nem tudtak megvalósítani, nem is használták a világitást; a hálózat leszerelése után azokat a város más helyen világitási célokra úgy is felhasználta. A méltányos kérelmet, melynek összege 725 k. 20 f. tett ki, a közgyűlés elfogadta s az összeget törölte.

A mult évi november havi adó elő- és leírások tárgyában beterjesztett tanácsai javaslatokat tudomásul vették.

A közbiztonsági hűtő berendezés villamos erőátviteli felszerelését az Egyesült Villamvilágítási Részvénytársaság 2568 forintért készítette el, mely összegnek kifizetését kérte a várostól.

A közgyűlés a tanács javaslatának meghallgatása után a méltányosság álláspontjára helyezkedett s úgy oldotta meg a kérdést, hogy a követelés 50%-át most, 40%-át a felülvizsgálat után s 10%-át a jótállási idő lejártá után fogja a társaságnak kifizetni.

Hatósági átiratok.

Marosvásárhely szab. kir. város törvényhatósága a kvóta felemelés ellen átiratban kereste meg törvényhatóságunkat. *Mátray*, *Csomay*, *Kelemen* bizottsági tagok felszólalásukban az ország közgazdasági állapotaira

gondviselés sugallatára előlegezte s ime az új haza megalakult és pedig nem is messze csak itt a szomszédban.

Ujkor. A reformáció és villany kora.

Az új hazában boldog a nép. A szeretet oltárán gyakran mutat be áldozatot a hála tömjénével a főpásztori gondviselésnek. s a sűrű köszönet aprópénzével fizetgeti nagy adóssága kamatait.

Ez a kaszinó külső története. Jelen állapotát nem rajzolom, mert hisz a nagy történetben is az a szokás, hogy a legújabb kor történetét az utókorra bízzák. Mindössze alkotmányáról s kormányzatáról szólok még néhány szót.

Alkotmánya mérsékelt egyeduralkodó. Az egyeduralkodó a nép, melynek alattvalói két belügyminiszter s egy államtitkár, egy pénzügyminiszter, egy közmívelődési miniszter vagy könyv-kezelő, s egy gazdaminiszter, a kinek főgondja a földművelés és szőlőtermes, közlekedés és közbiztonság. Működésükért 30 tagu tanácsnak felelősek, s ez viszont az egy népek.

Az egész kormányzat a főpásztori gondviselés tapintatos szeme alatt működik, ki hatalmát csak a szükségben érezteti kor-

nézve károsnak tartják a kvótának bármi csekély mérvben való felemelését is. Indítványukra kimondotta a közgyűlés, hogy a kvóta emelésnek ellene van, pártolja az átküldött átiratot s hasonszemléű felíratot küld a kormányhatósághoz. *Győr* város a hazai ipar pártolása ügyében hozott határozatát küldötte meg pártolás végett. Szeged városa pedig a törvényhatósági joggal felruházott városoknak az állami functiók teljesítésére fordított költségek megtérítése tárgyában hozott határozatát küldötte meg törvényhatóságunknak szintén pártolás végett. Mindkét átiratot pártolólag tudomásul vették.

Még *Gyapay* István kiadó nyugdíjának kérelme vétetett ezután tárgyalás alá. A nyugdíj választmány az eltöltött szolgálati évek után 724 koronában állapította meg a *Gyapay* nyugdíját, amihez a közgyűlés hozzájárult s a nyugdíjat febr. 1-től folyósítja. Az így üresedésbe jövő kiadói állásra pedig a pályázat kiírását rendelte el.

Hirek.

Vizkereszt ünnepén püspök ur őmlga gyöngékedett, helyette a szent beszédet *Tóth* József h. lelkes tartá meg. A hívek közül oly sokan vittek haza szentelt vizet, hogy a plebániának e napon háromszor kellett újra vizet szentelnie.

Szép alapítványok. *Keszler* Ferencz dr. praelatus kanonok már régebben 480 koronával alapítványt tett le a Széchenyi Társulat céljaira. Ez összeget a nemesszöv. főpap most lefizette. *Pohl* Károly elhunyt kanonok hagyatékából szintén kifizettetett 300 koronás alapítványának még hátralékban volt 200 korona részlete.

Új szentszéki tanácsos. A püspök ur Ő méltósága *Sirulsky* Gyula kistráthi plebánost szentszéki tanácsosnak nevezte ki.

Kinevezés. Az igazságügyminiszter ifj. *Koós* György szatmárnémeti kir. törvényhatósági joggyakornokot a szatmárnémeti, *Másika* Miklós beregszászi kir. törvényhatósági joggyakornokot a beregszászi kir. járásbíró-sághoz aljegyzőnek, — a debreczeni kir. itélőtábla elnöke *Zombory* Jenő jogszigorló kereszkei lakost és *Kerekes* István végett joghallgató nyiregyházi lakost a debreczeni

mányzó közegeivel. A miniszterelnökök. a kik a nemes káptalanból választottak, a kormányzással tényleg nem foglalkoztak, csupán eszméket, irányelveket és pénzt adtak.

Hogy kik voltak az első miniszterek az ó-korban és a középkor első éveiben, azt fentebb említett szubjektív módszeremből folyó objektivitásomnál fogva természetesen nem tudhatom. Én az első minisztereket már csak mint bácsikat ismertem: Nitsch bácsi, Gyurits bácsi, Rudi bácsi, Doroghi bácsi, a mikor már a kormányzás teréről nyugdíjba vonultak. A hálás utókor azonban tisztelettel említi nevüket, mint a kik egykor a kisedkorát élő intézményt szeretettel dajkálták.

Én csak azon időponttól szólhatok authentikusan, mikor engem szeretett elődöm és utódom, a mostani társminiszter, Feri tekintetes ur bevezetett a kormányzás titkaiba.

Társminisztere volt Dani bácsi. Melletők ujonezkodtam én. No a mit ők csináltak a Rákóczy-utczai outhonban a társas élet föllendítésére, az valóban nagyszerűbb dolog volt, semmint az én gyarló tollam le tudná írni. Egyik legsikerültebb művek volt a ka-

kir. ítélőtábla kerületébe dijas joggyakornokoknak nevezte ki.

Áthelyezés. Az igazságügyminister *Ádám-kovich Győző* beregszászi kir. törvényszéki aljegyzőt a szolnoki kir. törvényszékhez helyezte át.

A kath. kaszinó estőlye. A kath. kaszinó a mult vasárnap kezdette meg ügyesen összeállított és remekül sikerült programmal szokásos felolvasó estéinek ciklusát. Ugy a rendezőség mint a szereplő személyek mindegyike babért érdemel, melyet bőven meg is kaptak a nagy számmal összegyűlt közönség óvatiójában és tapsaiban. A kath. kaszinó 25 évi fennállása után, minek emléke ezen az estén ünnepeltetett, városunkban ma már elsőrangú kulturális tényező, mely hivatását megértve irodalmi és művészi seansaival époly hathatósan nivellirozza a közönség érzelmeit és szellemvilágát, mint aminő jótékony befolyást gyakorol a társadalmi élet fellendítésére. Elismerik ezt, ma már azok is, kik hajdan még létjogosultságát is kétségbe vonták és szívesen jelennek meg falai között. A műsort *Szentgyörgyi Ella* kisasszony szavalata nyitotta meg. Határozott fellépése kellemes benyomást tett. Gyönyörű hangja s érzelme a szónoki művészet iránt e téren szép sikerekre jogosít. *Tóth József* ünnepi ódáját szépen domborította ki, s az a némi kis zavar, mely szavalata folyamán felmerült, a diákság tulságosau kedélyes lelkesedésének tudható be. *Wolkenberg Alajos* dr. az egyház jubiláris esztendejéről tartott érdekes és rendkívüli tetszéssel fogadott felolvasást, melybe ügyesen szőtte be a kath. kaszinó 25 éves jubileumát. *Méder Mihály* Mendelsohn nászindulóját a „Szent Iván éji álom“ című dalműből művészi tökélyvel játszotta orgonán. Ezután dr. *Fodor Gyula* humoros felolvasása következett, mely a komoly arcokon is derűt fakasztott, s a közönség vidám nevetéssel kísérte a szellemes felolvasót az északi szélesség és a nyugoti hosszúság derűt horizontja alatt. A felolvasást lapunk tárczarovatában közöljük. A program után a közönség jórésze a kaszinó termében a fehérasztalhoz ült, hol Oláh Feri muzsikája és Pongrácz jó vaosorája mellett kedélyesen ünnepelték meg a kaszinónak ezt a jubiláris estélyét. A fiatal-ság táucezzal fűszerezte az együttlét örömeit.

Gyászír. *Petróczy Antal* 48-as honvéd huszár 76 éves korában mult hó 31-én Alsókapnikon elhunyt.

Házszenelés. *Luby Zsigmond* fülöp-daróczi nagybirtokos pompás uri lakot épített az ősi romladozó kuria helyett, mely oly sok kedves emlékek, régi jó napoknak volt élő tanuja. Az idő azonban megrongálta szá-

zados alapját, szebb és biztosabb menedékről keltett gondoskodni a jövendő számára. Az új otthon gyönyörű, feltalálható abban a kényelemnek minden kelléke. Ezt az új otthon szentelte fel Vizkereszt napján dr. *Irinyi Tamás* theologiai tanár a családtagoknak és *Luby Lajosnak*, a házigazda testvérének jelenlétében. Semmi kétség benne, hogy áldás lesz rajta, ha a gyermekek vallásos és szelid lelkületű szülei nyomdokát fogják követni.

Az Ezres gyűlése. Az Ezres asztaltársaság tanácsa pénteken gyűlést tartott, mely beszámolt a mult évi működés eredményével. Összes bevétel 2216 kor 48 flér volt melyből 48 iskolás gyereket láttak el teljes ruházattal és 46-ot téli eszímával, a kiadás 2115 kor. 70 flrre ment, így még 100 kor. 70 fl. maradt a pénztárban, *Tanódi Márton* dr. e gyűlésen tette az ezres asztalára a két szegény tanuló feleruházására évenként megajánlott költséget, 46 koronát, *Toutelbaum Herman* 22 koronát, *Kovács Ábrahám* pedig 500 koronás alapítványának 200 korona részletét. Örvedetes tudomásul szolgált, hogy *Fogarasi Sándor* mérnök egy gyermek teljes feleruházását vállalta magára. Elhatározott, hogy az ezres febr. 24-én bált rendez, mely alkalommal élő hírlapot ad ki, e hó 20-án pedig nagy asztal tartatik.

A bizalmas beszélgetéseknek. melyek inscenálása véget dr. *Láng Lajos* országos képviselő Szinyér-Váraljára utazott, természetesen legsarkalatosabb pontja a vendég tiszteletére rögtönzött társasbéd volt. Vidám zene, önkéntes és mesterkelt lelkesedésben nem volt hiány. Hanem az a tószot, amelyet lapársaink következetesen beszámolóknak szeretnek nevezni, egy kis csillapító szer volt még a kortes becsületre is. Arról elmélkedett az ünnepelt, hogy Magyarország quótáját okvetlen emelni kell, hiszen az ezredévi kiállításon megmutattuk, hogy gazdagok vagyunk. De erre az újabb időben ugyan már elmamelukosodott, azért pezdülni még mindig hajlandó váraljai polgár-
vér nem állhatta meg, hogy oda ne szóljon: *Hiszen csak nem állíthattuk ki váltóinkat Nagyságos uram.* *Láng* azonban nem tágitott, végre is általános fejesóváltások közt végezte beszédét. A nyomott hangulatnak a maliciózus cigányprimás vetett véget, rázendítvén azt a magyar nótát: Nem akar az ökor csordán legelni. Így esett meg Szinyér-Váralján az a bizalmas beszélgetés, mely azt hisszük, bármily kedélyes volt is, semmi esetre sem győzte meg a város okos polgár-

ságát arról, hogy *Láng Lajos* álláspontja helyes.

Magyar jubileumi zarándokok. A katolikus autonómiai kongresszus a szent év alkalmából hódoló fölirotot fog intézni XIII. Leo pápához, a ki február hó 3-án a hármas tiarával való megkoronázásának huszonkettedik évfordulóját üli meg. E fölirotot a kongresszus tagjai közül nagyobb küldöttség fogja Rómába vinni a főpapság több tagjának részvételével, a kikhez csatlakozni fognak az egyes egyházmegyék papi tagjai valamint a hívek közül azok, kik ezt a kedvező alkalmat fel akarják majd használni, hogy a jubileumra Rómát meglátogassák. — Ugyanez alkalomból, de külön csoportban történik meg a sokat halogatott római zarándoklata a görög-katolikus magyaroknak, kik, a magyar liturgia megengedését fogják a pápától kérelmezni. Az oláh ajku görög-katolikusok külön zarándoklatot terveznek Rómába a pápai szentszékekkel való egyesülésük kétszázéves fordulójára alkalmából.

A mögylet kalikóbáljára *Rákosi Viktor* csakugyan lejön és két felolvasást fog tartani, az egyiket fél kilenczkor, a másikat éjjel tájban.

Százezer forint nyeremény. Az osztály-sorsjáték legújabb huzásán, mint értesülünk, *Eötvös Sándor* helybeli honvéd főhadnagy nagy nyereményt ütött meg. Sorsjegyére 120 ezer frt esett, melyből száz ezeret a fő hadnagy egy pesti bankban helyezett el.

Tiszti bál. Mint biztos forrásból értesülünk a szatmári helyőrség tiszti kara folyó évi február 10-én jótékonyezélú fényes bált rendez, melyre az előmunkálatok már folyamatban vannak és a meghívók készülöben — nem csak Szatmár-városára, hanem Szatmármegye és a szomszédos megyékre is kifognak terjedni.

A szatmármegyei Széchenyi Társulat január 10-én szerdán d. u. 4 órakor a városháza kistanácstermében tartja igazgató választmányi gyűlést.

A magyar szó érdekében. Ismeretes dolog olvasóink előtt, hogy a görög katolikusok a magyar liturgia behozatalát küldöttségileg akarják kérelmezni Rómában. A küldöttséget *Firczak Gyula* munkácsi püspök fogja vezetni. Ebben az ügyben tartottak értekezletet a gör. katolikusok vasárnap délután a városház tanácstermében *Melles Emil* főesperes és *Polyánszky Miklós* meg-

taszterek betelepítése s azért ezt a korszakot joggal nevezhetjük kataszter-korszaknak. A zsúrfixek is az ő érájuk alatt keletkeztek, hasonlóképen alattuk volt a legtöbb felolvasó és egyéb czélú estély, melyeken tetőtől talpig mulattunk. Fejünk is, szívünk is lábunk is megtalálta a maga élvezetét.

Ekkor virágoztak legjobban a filkó- és tarokk, valamint Dani bácsi különös gondjának tárgyai: a tulipánok, hagymák és pipacsok.

Egészen az ő szellemükben kormányoztak *Lengyel Márton* és *Perényi János* társminiszterek, kik alatt merészül fényes reformtervek születtek új állami építkezéseket, a füst elosztását és a jövedelmek szaporítását illetőleg. A füst eloszlott, de az építkezések, mint a remélt jövedelmek is füstbe mentek.

Az egyik társminiszter lemondott s *János bácsi* adoptált engem. Kormányzatunk jelentőségét volt szerencsém fentebb a kath. kaszinó életének második korszakában kifejezteni. Kormányzatunk két korszakot ölelt át: a hanyatlását és ujji születését. Azt, hogy a kaszinó alattunk szünt meg egy ideig létezni — mint sokan mondják — magamra nézve

mindenesetre pechnek tekintem, de nem esem kétségbe, legfőllebb olybá veszem, mint hogy a Kereskedelmi bankot akkor érte katasztrófa, a mikor engem a felügyelő bizottságba választottak . . . póttagnak.

Ma a reformáció és villanykorszakában nem kell mondanom, kik a társminiszterek. Egy tapasztalt erő és egy friss erő. Hogy kormányoznak, felesleges jellemezni. Elég az hozzá, hogy kormányuk alatt jól érezzük magunkat mindnyájan.

Pénzügyminisztereink közül a multból *Molnár Mihályt* ismerem, de mivel ő akkor mikor e tisztelet viselte, nevét *Morgenthalra* változtatta, nem foglalkozom vele bővebben, csupán annyit jegyzek meg, hogy vagyunkat époly kitűnően kezelte, a mily kitűnően preferanszozott.

Mai pénzügyminiszterünket felesleges dicsérnem. Azt hiszem nevét ismeri mindenki a nyugtákról, melyektől bizony kevés nyugta van az embernek. Szigoru végrehajtó, bátran lehetne vasminiszternek nevezni. Tízévi pontos és fontos szolgálatának jutalmául fizetését legközelebb emeltük 10 perczenttel. Természetesen fizetése a köztisztület aranyvalutáján alapul.

Az államtitkári fontos állást, mely egyuttal a jegyzői teendőkkel is meg van bízva, az előttem ismert legrégebb időkből *Lukácsi kollega* töltötte be, a ki híres volt ugy romlatlan vallásos meggyőződéséről, mint javithatatlan írásáról. Azon kívül *A Kaczor király* és *Eduárd király* felülmulhatatlan előadásával vivott ki magának halhatatlanságot. Utána a jelenlegi czivil társminiszter volt a titkár, a kire nézve ez a hivatal a miniszterség előiskolája volt.

Majd *Schöber* államtitkár keze vezette a jegyzői tollat, vagy jobban mondva a toll az ő kezét lapidáris stílusban és szálkás betűkben. Ő tudta a kaszinónak minden titkát, csak azt az egyet nem ismerte, hogy ott esti 8 óra után is lehet tartózkodni.

Mikor aztán ő megnősült s a felesége titkárja lett, én lettem a kaszinóé s voltam mindaddig, míg *Zomborba* nem kellett mennem. Mindenkor gyöngéd hálával gondolok e kitűnő állásban töltött éveimre. Felelőség és gond nem terhelt, csak raktam zsebre a lelkes éljeneket, mikor egy—egy jegyzőkönyvet felolvastam, s a *Cecil*-egylettel közös tulajdonunkat, de egyuttal gyűléseink vitatárgyát képező zongora ügyében, vagy a

hívása folytán. Az országos bizottság részéről komjáthi Rabár Endre budapesti kir. járásbíró is jelen volt, ki az országos mozgalom nagy horderejét élénken tárta fel. Az értekezlet egy 30 tagból álló bizottságot választott, melynek feladata leendő az országos mozgalmat támogatni, a zárandókra jelentkezéseket szervezni, s az utasok költségeiről közadakozás útján a lehetőségig gondoskodni.

Alapítvány kombináció. Lovrich Gusztáv dr., fővárosi ügyvéd, a nagybányai kerület volt képviselőjelöltje a napokban egy kis rokonának temetésére utazott le Budapestről Nagy-Bányára, így utazásához fűzött minden más kombináció alaptalan.

Lelki gyakorlatok tartottak e hó 5. 6. és 7-én Daráhn, mely alkalommal a hivek nagy számmal látogatták az Ur hajlékát, hol P. Tamás János jézustársasági atya fáradságot nem ismerő buzgósággal vezette az ajtatosságokat. Első sorban a püspök urnak köszönhetik a darahi hivek, hogy a kiváló lelki örömben részesültek, mert az ő körültekintő intézkedése folytán lettek a lelki gyakorlatok megtartva. A hivek közül a kis egyházban mintegy 80-an részesültek a sz. áldozásban.

Curiozum. Őszentsége a pápa július 10-én kiadott encyklikájában a nősülési tilalmat a Dél-Amerikában élő római katolikus papságra nézve felfüggesztette.

A megyei tisztviselők mozgalma. Vármegyénk tisztikara a napokban értekezletet tartott, melyben határozatba ment, hogy a tisztikar fizetésének felemelését kérelmezik beilleszteni a már most tárgyalás alatt levő állami költségvetés keretébe. A feliratot *Bornemissza Géza* árvaszéki ülnök szerkesztette meg, melyet megküldenek a belügyminiszternek, a főispánnak és a vármegye országgyűlési képviselőinek. A kérvényt a képviselőházban *Láng Lajos* dr. orsz. képviselő fogja benyújtani. Együttal felkérték a megyei képviselőket, hogy e kérelmet a belügyminiszternél testületileg is támogassák.

A félévi vizsgálatok a püspöki hittani intézetben a következő sorrendben tartatnak meg: Tegnapelőtt e hó 8-án vizsgálat volt az erkölcstanból, jan. 9-én az egyháztörténelemből, jan. 15-én vizsgálat lesz az ágazatos hittanból, 16-án a szentírási tanulmányokból, 23-án a nevelésből, 24-én a bölcseletről.

A Dalegyesület pénteken választmányi gyűlést tartott, melyben határozatba ment,

kéményseprésre vonatkozólag hozott határozatokat egy-egy kerekded körmondatban referáltam.

Soha érzékenyebben nem váltam meg hivataltól, mint ettől. Csak a hajnali vonat indulása szakított ki barátaim és jegyzőkönyvem karjaiból s egész Zomborig jajgatott bennem a . . macska.

Hogy mi történt e hivatalban távollétem egy éve alatt, megint nem tudhatom. Annyit tudok, hogy Löffler, majd Orosz kollegáim viselték.

Mikor visszakérültem, úgy szerettem volna még egyszer államtitkár lenni, de nem lehettem.

Jóakaróim nászajándékkul miniszteri tárczával leptek meg s Kurecz kollegát bízták meg az államtitkári teendővel. A ki azonban — már ez megint az én hagyományos pechem — csakhamar lemondott. Akkor tanult kaláberezni és karambolázni — ez is az én pechem volt.

Az elnyomatás korszakában a mi államtitkárunk volt Nagy, másképen Piros Józsi. Ő már tudott kaláberezni; mint titkár azonban úgy fogta fel feladatát, hogy a

hogy febr. 1-én gazdag műsorral hangversenyt rendez. A Kassán tartandó országos dalünnepélyen az aradi dalversenyen ért mellőztetés miatt részt venni nem fog, és legközelebb bejelenti a szövetségből való kilépését. Az egyesület fennállásának 25 éves évfordulóját a nyár folyamán meg fogja ünnepelni, mely alkalomra megirítja az egyület történetét, a jubileumra pedig meghívja a közeli dalegyesületeket.

Novák Antalnak, az elhunyt nagyprépostnak arezképét aki birui óhajta, forduljon *Vagányi Kálmán* felsőbányai tanítóhoz, ki az arezképeket Berky Dezső felvételei után sokszorozza.

Ifjusági előadás. A legközelebbi ifjusági előadás a városi színházban e hó 14-én vasárnap délután 2 $\frac{1}{2}$ órakor lesz. Molierenek klasszikus vígjátéka „*A fősvény*“ fog színre kerülni. Az összes jegyek a helybeli középiskolák tanulói számára tartatnak fenn. Némi helyekre a félárnál is olcsóbb kezemeny adatik, így: támlásszék 40 kr., kör-szék 25 kr., zárt-szék 20 kr., a többi hely fél-áru leendő. Szegény tanulók az eladott jegyek arányában ingyen jegyet kapnak.

Fővárosiasan. Ki mondhatná aztán, hogy Szatmár elmaradt a modern civilizatio szellemétől, mikor a szenzátiós rendkívüli események csakugy kergetik egymást. Alig kezdünk eszmélkedni az egyik meglepetésből, már újabb szenzátiót hoz számunkra az ébredező nap. E hó 7-én sem testvérgyilkosság nem történt, sem bankkönyvelő nem szökött meg, de mégis történt valami különleges, ami Szatmáron talán példátlan eset, s egygyel több jogot ad a nagyvárosi nevezetre. *Szöllőssy Lajos* városi aljegyző lakására, mikor hazuról távozott s a eseléd is el lett küldve a városba, bizonyára előlegesen teljesített kémszemle után beállított fényes nappal valami lézengő, s a háziaszszonytól az arany és ezüst ékszerek kiadását követelte. Csodálatos, hogy a nő, ki egészen egyedül volt odahaza, nem vesztette el lélekjelenlétét, hanem az épen keze ügyében levő revolver után nyult, valószínűleg elszánt védelemre határozva magát. A gézenguzerre a fellépésére nem lévén elkészülve, keréket oldott, más alkalomra tartván fenn áhitozásait az arany és ezüst ékszerek után.

tanácsulések titkaiból semmit sem szabad felfedni s így nem is igen bizta azokat áruló papirosra. S megmutatta, hogyan lehet hivatal szerényen vagy is annak minden látható jele nélkül viselni.

Utána következett az új, vagyis jelenlegi államtitkárunk, a ki az imént hagyta el az asztalt. Jegyzőkönyvei valóságos szuggerrájkák a tanácsot s én némi féltékenységgel hallgatom újra azokat az éljeneket, a melyek egykor nekem dukáltak.

A gazdaministerség állásában Komka Alajos, majd Káisz Józsi, most meg Ekkal Lajos adták ki a jelszót, hogy rőndnek muszáj lenni.

A könyvtárosi tiszt hosszú időn át szünetelt. Ebben három korszakot különböztünk meg: Régen kiadták a könyvet és nem vették be, majd sem nem adták ki, sem nem vették be — mert nem volt, most meg — s ez az én hivatalom — beszerezzük a könyvet, de nem adjuk ki. Kérem is a tisztelt tag urakat, sziveskedjenek adományaikkal könyvtárunkat gyarapítani s a kiadást illetőleg a könyvtárost meginterpellálni,

Szeretném még a 30 tagu tanács volt

Igy semmi hiba sem az emberben sem ékszerekben nem esett, de feljegyzésre méltó, hogy ilyen rablási szándékot fényes nappal már nálunk is mérészelnek megkísérteni.

Műkedvelői előadás. Az ev. ref. felsőbb leányiskola táncszal egybekötött műkedvelői előadását február hó 2-án tartja a színházban. A nagyon érdekesnek ígérkező műsort következő számunkban közöljük.

Hangversenyt rendez a jövő vasárnap a nagykarolyi dalegyesület a polgári olvasókör helyiségében a következő műsorral: „Ossián“, Beschnitt J.-tól, férfikar; „Kettős“ Sulamith cz. operából, előadják: Obholzer Margit k. a. és Demidor Ignác együleti tag. „Kurucz“ dalok, Goll Jánostól, férfikar; „Remény keringő“ Serly Lajostól, előadja Obholzer Margit k. a. „Szavaltat“ előadva: Veres Gusztáv együleti tag által, Isten hozzád“ Rieger Györgytől, férfikar. Mint a műsorból látjuk, az estély igen élvezetesnek mutatkozik, s a törekvő dalárokat ajánljuk a közönség pártfogásába. Belépő díj 1 korona. Kezdeté fél 8 órakor. Külön meghívók nem lesznek kibocsátva s a nagyközönség az estélyre falragaszok és lapok útján hivatik meg.

Monakó felé. A kereskedelmi bank megszökött könyvelője *Steinberger József*, ki lassankint 56 ezer forintot usztatott el a kezébe, akadt összegekből, hátrahagyott levelében azt írja, hogy Monakóba utazott. Ez a legnagyobb valószínűség szerint félrevezetés, melyre alig volt szükség, mert mire a bank eszmélkedni kezdett, *Steinberger* már nyugodtan átvitorlázhatott a tengeren. Mikor ugyan is szabadságideje lejárt és *Steinberger* nem állott hivatalába, akkor kezdett gyanut kelteni az igazgatóságban rendkívüli elmadása. Habár a veszteség a bankot érzékenyen sújtja, de hitelét nem ingatja meg, mert tartaléktőkéje nagy, s az igazgatóság a hiányért felelősséget vállalt.

A kereskedők bálja Nagy-Károlyban febr. 10-én lesz megtartva a polgári kaszinóban. Már most is élénk érdeklődés mutatkozik iránta. Így valószínű, hogy igen népes lesz és fényesen fog sikerülni. A rendezőség *Serly Gusztávné* urnőt nyerte meg bálanyának.

Alsó-Kapnikon. *Hullán Jánosné* ő nagysága és *Firnstall Mária* áll. tanítónő urnók, a mindennapi iskolába járó szegény gyermekek felruházására *egyszázötven koronát* voltak kegyesek gyűjteni. Ezer nemes és jószívű fáradozásukért a felruházott 25 gyermek

s jelenlegi tagjait felsorolni s működésének történetét előadni. De Muzsám nem akar vállalkozni e feladatra, mert fél, hogy visszaél az önök becses türelmével. Hiszen azt úgy is tetszenek tudni, hogy 30 ember egyszómóiban nagyon sokféle. Vannak szónokok és szavazók, lelkesek és közömbösek, van a kinek szava sulyos, mint a kalapácsütés és mindig fején találja a szeget, van, aki a nagy eszméssel úgy dobálózik, mint a jongleur a tányérokkal, de a tett elől félre áll: van, a ki fejből, van, a ki szívből, van, a ki hasból beszél, egyik mindent helyesel, másik mindent kritizál, egyik konzervatív, másik reformer; egyik a bajban elveszti fejét, másiknak a veszély hozza meg éberséget; egyik közbeszól, a másik a szomszédjának magyaráz, a harmadik monologizál, a negyedik szundikál, van a ki sohasem jelenik meg, s van a ki mindig jelenlevő. Ilyen különben csak egy volt: az egy Kovách Gézuka. Sohasem hiányzott tanácsulésről, csak most, hogy nem választották be. Valószínűleg megijedtek a tagok: ez az ember mindig itt van s így mindig tudja, ki nincs itt. Összebeszéltek s nem szavaztak rá.

Az élelmezés kérdésével meglehetősen

valamint az igazgatóság nevében a legmélyebb köszönetemet nyilvánítom. Zagyva József, áll. isk. igazgató.

Színházi műsor. Szerdán, H. Novák Irén jutalomjátéka: Szókimondó asszonyosság. Csütörtökön: Rip van Vinkle (a kis gyermekeket Fejes Mariska — dr. Fejes István leánykája — és Benkő Aliceka játsszák) Pénteken: először Kurucz fufang (Bokor új hatásos népsziműve, a régi kuruczdalokkal). Szombaton: Sulamith (9-edszer) Vasárnap délután 2 és 1/2 órákor: A fősvény (ifjúsági előadás) Este: A Kurucz fufang.

Legénykedés Dobai Zoltán fűszerkereskedő boltjába szombaton éjjel valami henczegő fráter bizonyára széles jó kedvében az ablakon belépett. A golyó emberben nem tett kárt, mert a boltban élő lény nem volt. A rendőrség a tettest nyomozza.

Gazdasági előadások közelebbi programja. A Szatmármegyei Gazd. Egyesület által a földm. miniszter ur támogatásával rendezett téli népies gazdasági előadások közelebbi programja a következő: Szatmárnémetiben a németi iskola tanácstermében minden szerdán és szombaton d. u. 5—6 óráig Január 13. Bodnár Gáspár kép. tanár a szövetkezetekről általában. Január 17. Poszvek Nándor a hitelszövetkezetekről. Január 20. Poszvek Nándor a fogyasztási és értékesítési szövetkezetekről. Szatmárhegyen az iskola helyiségében d. e. 11 és 12 óra közt: Január 14. és 21-én Jablonszky György ker. szőlőszeti és borfelügyelő a szőlőművelésről. Ar-Megyesen a gör. kath. iskola helyiségében d. e. 11 és 12 óra közt Marosán Kornél áll. isk. igazgató. Január 13-án Hol és milyen szarvasmarhát tenyészünk? Január 14-én Hogy kell a szopós jószágot gondozni? Január 21-én: Hogy kezelje a kigazda méhesét, hogy az jövedelmező legyen? Nagy-Károlyban a városbáza tanácstermében d. u. 3—4-ig: Január 14. Nagy Sándor isk. igazgató a gazdaságra kártékony rovarokról Január 21-én Bodnár Gáspár a szövetkezetekről általában. Az előadások ingyenesek s azokon az összes érdeklődők szívesen látnak. Szatmármegyei Gazdasági egyesület.

Színház.

A múlt hét folyamán háromszor jan. 1., 2., 8-án került színre a *Doktor Szeleburdi* című orfeumi izléstelenség mindig kevesebb számú közönség előtt, míg az *Aranykakas* diszkrét komikumát ötödször is telt ház élvezte (jan. 3.)

Sulamith (jan. 4.) nyolczadszor is szép számú közönséget vonzott.

sok baja volt a kaszinónak. Élrelmezési gondnokokul ugynevezett vendéglősöket választott az ipar minden ágából. Tudomásom szerint legrégebb vendéglős volt Vas, a kit nem ismertem, de neve után itélve kemény ember lehetett. bár ételei mint mondják nem voltak vasból. Utána jött Egyed, ennek legalább a neve volt biztató. Azután Percz, alatta jól ment minden, egy évi otléte csak egy pereznek tűnt fel. De utóbb rosszul járt mint egy szatmári toronyóra. Aztán jött a fördős, borbély és kárpitos korszak. A fördős eluszott az uszodájával együtt. A borbély, mikor üzletében kellett volna lennie, a kaszinóban volt, s mikor a kaszinóban volt a helye, boltjában borotvált. Természetes, hogy mindkét mesterségébe belebukott. Azután jött a kárpitos, a ki finomul kárpitozott, de gombán szolgált fel. Literei kicsinyek, de számlái nagyok voltak. Sok jótulajdonait, még ha testi sulyát is ugyanabba a serpenyőbe tették volna, lenyomták az ellene kitérő panaszok. Most megint vendéglősünk van. Hogy sokat ne beszéljek, azt indítványozom, menjünk át és győződjünk meg személyesen, hogyan főz.

Január 5. Shakspeare: *Vizkereszt, vagy amit akartok.* A tévedések vigjátéka ihlette már Plautust is (Menechmi); Shakspeare *Vizkereszt* meséjét állítólag Bandellotól vette. *Classicus* pendantja az *Inganno* című olasz szimű; van azonban utánzója számtalan. Shakspeare meséjének tartalma röviden ez: Viola (Arday) szerelmes Orsino hercegrebe (Simon), férfi ruhába öltözve szolgálatába lép, megnyeri bizalmát, sőt szószólója lesz Olivia grófnőnél (Tarnay), kit a herceg nőül óhajtott venni. A grófnő azonban a közbenjáró esinos szolgát szereti meg. Viola fitestvére (Palugyai), ki hozzá feltűnően hasonlít, nővére keresésére indul, a grófnő ujjába kerül, ki a szolgának véli s ráveszi, hogy vele titkon legott házasságra lépjen. Ebből támad a bonyodalom, melyet mesteri kézzel old meg a költő, ki mély emberismerettel a szerelem pajkos szeszélyét elragadó kedvesen festi. Ezen eseményenl párhuzamosan halad a nagyképű Malvolio udvarmester komikus katastrófája, kit az elmés komorna (Latabárné) s a bohóc (Nagy) csufosan felültet, az iszákos Böffen Tóbiás (Tábori) s a nyegle Keszeg Andor (Fényesi) nagy mulatságára. Malvoliot Rakodezay alakítja műgonddal. Nagy J. dalai szépen sikerültek.

Igen jól sikerült január 6-án a *Csikós*, Szigligeti olévülhetetlen népsziműve; annál lehangolóbb volt vasárnap este a *Kékszakállu herceg* unalmas, vontatott előadása.

Terményárak.

Termény métermázsanként	Szatmáron			
	frt	kr	frt	kr
Tiszta buza	—	—	6	30
Kétszeres	—	—	5	60
Rozs	—	—	4	60
Arpa	—	—	—	—
Zab	—	—	4	20
Tengeri új	—	—	4	80
Kása	—	—	8	—
Fehér paszuly	—	—	6	—
Tarka	—	—	5	—
Szilva	—	—	14	15
" füstölt	—	—	—	—
Répeze	—	—	—	—
Krumpli zsákja új	—	—	1	20
Szalonna	—	—	54	—

Üzlet-feloszlás.

Van szerencsénk Szatmár város és vidéke n. é. közönségének szives tudomására hozni, hogy miután az 1854. év óta fennálló

divat-üzletünket

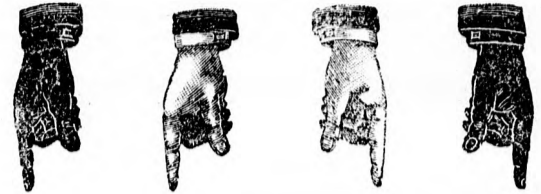
feloszlattuk, az összes raktáron levő áru-cikkeinket

jutányos árban

árusítjuk el.

Tisztelettel

Antal D. és fia.

Csinos kivitelü

báli, üdvözlő kártyákat lakadalmi és eljegyzési meghívókat, mérlegeket, mindennemű rovatos rakkákat, üzleti körleveleket, falragaszokat, a legjavnyosabb ár mellett készíti a

„Pázmány-Sajtó”

könyvnyomda.

Ugyanitt nagy raktár: egyházi, iskolai, katonai, jegyzői nyomtatványokból.

Hirdetéseket

legolcsóbban vesz fel

„HETI SZEMLE”,

Szatmármegye legelterjedtebb s egyedüli politikai hetilapja.

ORGONA-ÉPÍTÉSI MŰINTÉZET

Rieger testvérek

Budapest,

VII. Garay-utca 48.

Rieger testvérek Jägerndorfi (Osztr. Szil.) es. és kir. udvari orgona-gyárának fiókja. Legolesőbb árakon kiváló orgonákat szállítanak.

A cég 25 évi fennállása óta

700 uj orgonát

épített, melyek közül **245** esik Magyarországra, a többi Norvégiába, Németországba, Romániába, Orosz Olasz és Törökországba szállították.

Orgona-árjegyzékek

ingyen és bérmentve.

POLGÁR SÁNDOR

egyetem. gyakorlott orvosi mű- és kötszerész

BUDAPEST,

VII., Erzsébet-körút 50. sz.

BUDAPEST,

VII., Erzsébet-körút 50. sz.

Ajánlja dusan felszerelt raktárát saját gyártmányu **orvos- sebészi és betegápolási tárgyakban.**

Saját gyártmányu, m. k. szabadalmazott Polgár-féle

sérvkötő,

haskötő, görcsér elleni gummiharisnya, órt-hopaediai készülékek, mülábak s kezek stb. Valódi francia különlegességek **F. Berguerand** fiis párisi gyárából.

Utánzás ellen védve 16302. sz. a. Részletes képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Törvényesen hitelesített üvegek és poharak.

Győri Károly

ÜVEG- ÉS PORCELLÁN KERESKEDÉSE SZATMÁR.

Legolesőbb bevásárlási forrás *üveg* és *porcellán* tárgyakban; ugyszintén *diszmiárak* és *konyha berendezési* cikkekben.

Ajánlom az **ujévi** ünnepekre diszes és olcsó ajándék-tárgyaimat.

Posta küldeményeket gondosan csomagolva minden díj nélkül küldök.

Csillár petroleum 1 liter 22 kr.

Kész szolgálattal:

Győry Károly.

Kép keretezéseket bármely kivitelben legolesőbb árban.

Ditmár R. asztali és függő lámpák.

Berndorfi üveg eszközök.

Ruházati műterem a főtiszt. papság részére a „vörös kereszt”-hez.

Kitüntelve:

Bécs, Páris, London, Madrid, Brüssel, Boulogne, Tunis, St.-Gilet stb.

SKARDA VILMOS

IV. Waltergasse I. Bécs. IV. Favoritenstrasse 28.

Ajánl az 1899-ik őszi és téli idényre
papi-, rend- és világi

RUHÁKAT;

különösen:

meleg téli **havelokokat**, s. p. finom fekete palmerstonból ujjak nélkül **18** frt, ujjakkal **24** frt.; ujjakkal és valódi széles prém-sállérral, bélelve **34** frt.

Biretumok, kollárék,

chemisettek, házi- és utisapkák, kapuciumok, cingulusok nagy választékban. Vala mennyi készítmény a legjobb anyagból tartós és diszes kivitelben. **Szövetek méter számra** is eladatnak.

Egyházi szerek
végleges megrendelés után **olcsón** szállítanak.

Árjegyzékek és szövetminták ingyen és bérmentve.